

Համադրելիությունը Որակավորումների ազգային շրջանակի հետ (ԵՊՀ ԻՄ «Ֆինանսներ (ըստ ոլորտի)», «Ինֆորմատիկա և կիրառական մաթեմատիկա», «Պատմություն» բակալավրի կրթական ծրագրերի օրինակով)

	ՈՐԱԿՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԱԿ /ՈԱՇ/	ԵՊՀ ԻՄ «Ֆինանսներ (ըստ ոլորտի)» ԿԾ-ի օրինակով	ԵՊՀ ԻՄ «Ինֆորմատիկա և կիրառական մաթեմատիկա» ԿԾ-ի օրինակով	ԵՊՀ ԻՄ «Պատմություն» ԿԾ-ի օրինակով
	Գիտելիքներ	<i>Ուսանողը ունակ կլինի.</i>		
1	Մասնագիտական աշխատանքի կամ ուսումնառության ոլորտի <u>արդի և հիմնարար հասկացությունների, տեսությունների ու մեթոդների</u> իմացություն և առաջադեմ գիտելիքներ:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ներկայացնելու ֆինանսների կառավարման ժամանակակից մոտեցումները և մեթոդները, ✓ բացատրելու վիճակագրական տվյալների կազմման և գրանցման ձևերը, ✓ ներկայացնելու բանկային գործունեության հիմնարար սկզբունքները, ✓ ներկայացնելու ֆինանսական հաշվառման եռությունը և հաշվետվությունների պատրաստման և ստուգման ձևերը, ✓ մեկնաբանելու ոչ բանկային ֆինանսական ոլորտին բնորոշ առանձնահատկությունները, ✓ բացատրելու ֆինանսական մաթեմատիկայի, մաթեմատիկական մոդելավորման մեթոդները, ✓ բացատրելու տնտեսագիտական տարբեր խնդիրների և երևույթների ձևավորման, կառավարման մոտեցումները, ✓ մեկնաբանելու միկրո և մակրոտնտեսագիտության հիմնական հասկացությունները, գլոբալ և լոկալ շուկաների հիմնախնդիրները, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ներկայացնելու և բացատրելու ծրագրավորման ժամանակակից սկզբունքները, մեթոդները, և արդի տեխնոլոգիաները: ✓ Թվարկելու ծրագրավորման արդի լեզուները, դասակարգելու և ներկայացնելու նրանց առանձնահատկությունները, հիմնավորելու տարբեր խնդիրների իրականացման ժամանակ կոնկրետ ընտրված լեզվի անհրաժեշտությունը: ✓ Բացատրելու զուգահեռ ծրագրավորման, ցանցային ծրագրավորման, web-ծրագրավորման առանձնահատկությունները, ներկայացնելու համապատասխան պարզ ծրագրերի օրինակներ: ✓ Ներկայացնելու գիտական և տնտեսական տարբեր ոլորտներում ծրագրային համակարգերի կիրառման սկզբունքները, բացատրելու դրանց ներդրման արդյունավետությունը և ստացվող ձեռքբերումները, բերելու ծրագրային համակարգերի կիրառման հայտնի օրինակներ: ✓ Ներկայացնելու հաշվիչ մեքենաների (առանձնապես, սուպերհամակարգիչների) կիրառման ժամանակակից ուղղությունները, մեկնաբանելու նրանց կիրառման հնարավորությունները ՀՀ-ում և տարածաշրջանում: 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Մեկնաբանելու արդի պատմագիտության զարգացման հիմնական սկզբունքները, հայեցակարգային հիմնական մոտեցումները, մեթոդաբանական գլխավոր ուղղությունները և պատմության զարգացման օրինաչափությունները: ✓ Ներկայացնելու պատմության գնահատման մեթոդաբանական ուղղությունները: ✓ Բացահայտելու պատմական հիմնական օրենքների, մարդկային հասարակության զարգացման օրինաչափությունների ու փիլիսոփայական կատեգորիաների միջև եղած օրինաչափ կապը: ✓ Ներկայացնելու ու մեկնաբանելու մարդկային քաղաքակրթության ծագման, հասարակական հարաբերությունների սկզբնավորման օջախները, դրանց գործընթացները և օրինաչափությունները:
Համեմատական վերլուծություն				
<p>ՈԱՇ-ում ներկայացված մասնագիտական, տեսական և գործնական խորը գիտելիքների ձևավորման հնարավորությունները մասնաճյուղի կրթական ծրագրերում ամրագրված են կրթական ծրագրի մասնագրի կրթական վերջնարդյունքներում, յուրաքանչյուր դասընթացի նկարագրիչներում, իսկ ավելի մանրամասն ներկայացված են դասընթացների փաթեթներում (պորտֆոլիոներում): Ինչպես տեսնում ենք, ներկայացված երեք կրթական ծրագրերի ավարտին շրջանավարտների մոտ կձևավորվեն ՈԱՇ-ի պահանջներին համապատասխան գիտելիքներ, որոնք ընդգրկում են կոնկրետ մասնագիտության հիմնական հասկացությունների, գաղափարների, սկզբունքների, վերլուծական և քննադատական մեթոդների ու մոդելների իմացությունը:</p>				

	ՈՐԱԿԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԱԿ /ՈԱՇ/	ԵՊՀ ԻՄ «Ֆինանսներ (ըստ ոլորտի)» ԿԾ-ի օրինակով	ԵՊՀ ԻՄ «Ինֆորմատիկա և կիրառական մաթեմատիկա» ԿԾ-ի օրինակով	ԵՊՀ ԻՄ «Պատմություն» ԿԾ-ի օրինակով
	Հմտություններ		Ուսանողը ունակ կլինի.	
2	<p>Գիտելիքի կիրառման հմտություններ</p> <p>Հմտություններ, որոնք ցուցաբերում են նորարարական ու առաջադեմ մոտեցումներ և անհրաժեշտ են ձեռք բերած գիտելիքը և իմացությունը մասնագիտական աշխատանքի կամ ուսումնառության ընթացքում ծագած անկանխատեսելի խնդիրները լուծելիս:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Դասակարգելու ռիսկերը և կայացնելու ֆինանսական որոշումներ: ✓ Պատրաստելու համապատասխան որոշումների կայացման համար անհրաժեշտ նյութեր, օգտվելու նորմատիվաիրավական փաստաթղթերից: ✓ Կիրառելու տնտեսության ֆինանսական հատվածի կառավարման և գնահատման մեթոդները: ✓ Մշակելու և գործնականում իրականացնելու բանկային հատվածի վարկային և ակտիվային այլ գործառույթները: 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Լուծելու մասնագիտական աշխատանքի կամ ուսումնառության ընթացքում չնախատեսված իրավիճակներում առաջացած խնդիրները՝ օգտագործելով դասական մաթեմատիկայի հիմնարար առարկաների գաղափարները, սկզբունքները, դրույթները, խնդիրների լուծման եղանակները: ✓ Տնտեսագիտական և բնագիտական խնդիրների համար կառուցելու նրանց մաթեմատիկական մոդելները և գրելու դրանք իրականացնող ծրագրեր՝ կիրառելով տվյալ բնագավառի ժամանակակից նորարարական ու առաջադեմ մոտեցումներ, ընտրելու տվյալ խնդիրների լուծման լավագույն ալգորիթմներ: 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ներկայացնելու, նկարագրելու, մեկնաբանելու ու գնահատելու հայոց և համաշխարհային պատմության բազմաթիվ հարցեր: ✓ Մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը ներկայացնելու և բացահայտելու պատմագիտության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, փաստարկներ, առանձին բարդություն չներկայացնող խնդիրներ ու լուծումներ: ✓ Կիրառելու սոցիալ-տնտեսագիտական գիտելիքները և մեթոդները մասնագիտական և հասարակական խնդիրները լուծելու ժամանակ: ✓ Դրսևորելու բավարար գիտելիքներ և կարողություններ՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում պատմագիտության բնագավառում ուսումը շարունակելու համար:
	<p>հաղորդակցման, տեղեկատվա-կան հաղորդակցական տեխնոլոգիաների (S2S) և տվյալների հետ աշխատելու հմտություններ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Տվյալ ոլորտին առնչվող տեղեկատվությունը, փաստարկները, գաղափարները, խնդիրները և դրանց լուծումները մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը ներկայացնելու և բացատրելու հմտություններ: • Մասնագիտական ոլորտում խնդիրներ լուծելու և աշխատանքը դյուրացնելու համար S2S-ներ կիրառելու 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Օգտվելու տեղեկատվության տարատեսակ աղբյուրներից (ինտերնետային ռեսուրսներ, էլեկտրոնային գրադարաններ, գիտական հոդվածներ և հաշվետվություններ): ✓ Կատարելու գործարարության համար անհրաժեշտ տեխնիկատնտեսական հաշվարկներ, աշխատելու STATA, EView-s, հաշվապահական ծրագրերով /ՀՕ/: ✓ Գնահատելու կազմակերպության ֆինանսների կառավարման արդյունավետությունը: ✓ Գնահատելու ընտրված տնտեսական քաղաքականությունները: 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Փոխանակելու և ստանալու տեղեկատվություն մասնագետ և ոչ մասնագետ ունկնդիրների հետ, գրավոր ու բանավոր հաղորդակցվելու և ստանալու մասնագիտական տեղեկատվություն՝ օգտագործելով հաղորդակցման ժամանակակից տարբեր տեխնոլոգիաներ (skype, e-mail, սոց. ցանցեր և այլն): ✓ Իրականացնելու բիզնես խնդիրների արդյունավետ լուծումներ՝ օգտագործելով համակարգչային և ցանցային ճարտարապետության, նրանց տարրային հենքի, օպերացիոն համակարգերի ներքին կառուցվածքի և գրաֆիկական ծրագրավորման ու տեղեկատվական տեխնոլոգիաների վերաբերյալ ստացած 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Համացանցից, սկզբնաղբյուրներից, հնագիտական և ազգագրական տարաբնույթ աղբյուրներից հավաքագրելու պատմությանը վերաբերող տեղեկատվություն, ստացված տվյալները շարադրելու, խմբագրելու, մշակելու, պահպանելու և փոխանցելու, փաստագրելու և համակարգելու, ցուցաբերելու քննական մոտեցում պատմական փաստերի նկատմամբ:

<p>հմտություններ: Մասնագիտական ոլորտին առնչվող քանակական և որակական տվյալներ հավաքագրելու, մշակելու, վերլուծելու և մեկնաբանելու հմտություններ՝ հիմնավորված դատողություններ անելու համար:</p>		<p>գիտելիքները:</p>	
<p>Շնորհանքական խնացական հմտություններ</p> <ul style="list-style-type: none"> Վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու հմտություններ՝ դրսևորելով քննադատական մտածողություն: Հմտություններ, որոնք պահանջում են ստեղծագործական մոտեցում ոլորտի մասնագիտական խնդիրները բացահայտելիս և տարբեր լուծումներ առաջադրելիս: 	<ul style="list-style-type: none"> Պատրաստելու և ներկայացնելու տարատեսակ հաշվետվություններ: Որոշակի փաստարկների հիմնավորման և եզրահանգումների նպատակով տարբերակելու, վերլուծելու և մեկնաբանելու տնտեսագիտական տարբեր աղբյուրներից հայթայթված տեղեկատվությունը: 	<ul style="list-style-type: none"> Հավաքագրելու մասնագիտական տվյալներ տեղեկատվական և համակարգչային ժամանակակից տեխնոլոգիական լուծումներ պահանջող տարբեր պարզ և բարդ խնդիրների լուծման համար, իրականացնելու հավաքագրված մասնագիտական տվյալների քանակական և որակական վերլուծություններ, կատարելու տրամաբանական եզրահանգումներ: Պլանավորելու, նախագծելու և կառուցելու ծրագրային համակարգեր՝ տեղեկատվական տվյալների հավաքագրում և մշակում պահանջող մասնագիտական խնդիրների համար: 	<ul style="list-style-type: none"> Համադրելու պատմագիտական հետազոտությունների արդյունքները համապատասխան գիտական տեսության հետ, հիմնավորելու պատմական հետազոտության համար ընտրված մեթոդաբանության արդյունավետությունը:

Համեմատական վերլուծություն

Առաջադեմ և նորարարության մասին վկայող վերջնարդյունքները ևս ԵՊՀ Իջևանի մասնաճյուղի կրթական ծրագրերում ամրագրված են համապատասխան կոմպետենտություններում, ապա մանրամասն ներկայացված են յուրաքանչյուր առարկայական ծրագրի նկարագրություններում: Ներկայացված կրթական ծրագրերի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ մասնաճյուղի շրջանավարտները ծրագրի ավարտին կունենան իրենց մասնագիտության համար կարևոր տվյալներ, ցուցանիշներ և տեղեկատվություն հավաքագրելու, խմբագրելու, վերլուծելու, մեկնաբանելու, համադրումներ կատարելու, ինքնուրույն խնդիրներ և հարցադրումներ կատարելու և լուծելու, ինքնուրույն մասնագիտական գործունեություն ծավալելու, հետազոտական աշխատանքներ կատարելու, մասնագիտական ոլորտում ժամանակակից տեղեկատվական համապատասխան համակարգեր նպատակային կիրառելու հմտություններ:

	ՈՐԱԿԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԱԿ /ՈԱՇ/	ԵՊՀ ԻՄ «Ֆինանսներ (ըստ ոլորտի)» ԿԾ-ի օրինակով	ԵՊՀ ԻՄ «Ինֆորմատիկա և կիրառական մաթեմատիկա» ԿԾ-ի օրինակով	ԵՊՀ ԻՄ «Պատմություն» ԿԾ-ի օրինակով
	Կարողունակությունը (կոմպետենցիան)	<i>Ուսանող ունակ կլինի.</i>		
3	Ինքնուրույնությունը և պատասխանատվությունը	✓ բանավոր և գրավոր հաղորդակցվելու մասնագիտական հանրության	✓ Ինքնուրույն կամ ղեկավարի աջակցությամբ նախագծելու և իրականացնելու	✓ Ինքնուրույն կամ համապատասխան ղեկավարման ներքո ծավալելու պատմա-

<ul style="list-style-type: none"> • Ծավալել լիարժեք մասնագիտական գործունեություն: • Կառավարել մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր անկանխատեսելի աշխատանքային կամ ուսումնական միջավայրում, ստանձնել պատասխանատվություն առանձին անհատների կամ թիմի մասնագիտական զարգացման համար: Որոշել հետագա ուսումնառության կամ աշխատանքի ուղիները՝ ելնելով սեփական պահանջմունքներից: • Գիտակցել անձնական պատասխանատվությունը ազգի և պետության հանդեպ, հետամուտ լինել ժողովրդավարական սկզբունքների իրագործմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը: 	<p>հետ,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ պատրաստելու զեկուցումներ, ներկայացնելու հետազոտությունների արդյունքներ, վարելու գիտական բանավեճեր, ✓ գնահատելու ազգային և համամարդկային արժեքները և նպաստելու դրանց տարածմանը, ✓ աշխատելու խմբում /թիմում/, գործնականում տեղին և արդյունավետ կիրառելու գիտելքները, ձևակերպելու խնդիրներ և լուծելու, ✓ ճիշտ գնահատելու սեփական ունակությունները և որոշում կայացնելու հետագա ուսումնառության, աշխատանքի կատարելագործման համար: 	<p>համակարգչային ծրագրեր, պատրաստի ծրագրերը թեստավորելու, գնահատելու, գտնելու սխալները, շտկելու և զարգացնելու, պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ուսումնական կամ աշխատանքային միջավայրում աշխատելու որպես թիմի անդամ, ստանձնելու պատասխանատվություն համընդհանուր նպատակին հասնելու համար, կառավարելու մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր, արդարացնելու, հետևություններ անելու, առաջարկելու լուծումներ, ինչպես նաև հիմնավորելու և պաշտպանելու սեփական տեսակետը: ✓ Որոշելու իր հետագա ուսումնառության կամ աշխատանքի ուղիները և զարգացման միտումները՝ վերլուծելով մասնագիտական ոլորտի առկա խնդիրներն ու գնահատելով սեփական հնարավորությունները: ✓ Պահպանելու մասնագիտական էթիկայի չափանիշները և տեխնոլոգիական լուծումների նախագծման և մասնագիտական գործունեության ժամանակ սեփական վարքագծով նպաստելու համամարդկային արժեքների տարածմանը: 	<p>բանի մասնագիտական գործունեություն:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Մայրենի և որևէ օտար լեզվով տրամաբանորեն ճիշտ փաստարկված և հստակ կառուցելու բանավոր ու գրավոր խոսք մասնագիտական հանրություն: ✓ Պահպանելու մասնագիտական էթիկայի նորմերը: ✓ Գիտակցելու անձնական պատասխանատվությունը ազգի և պետության հանդեպ, հետամուտ լինելու ժողովրդավարական սկզբունքների իրագործմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը: ✓ Կառավարելու մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր, ղեկավարելու աշխատանքային թիմ, աշխատելու թիմում և պատասխանատվություն ստանձնելու նրա անդամների մասնագիտական գործունեության համար: ✓ Կողմնորոշվելու արտակարգ իրավիճակներում և անհրաժեշտության դեպքում ցուցաբերելու առաջին բուժօգնություն:
---	---	---	---

Համեմատական վերլուծություն

Ուսանողի ձեռք բերվելիք կարողունակությունները մասնաճյուղի յուրաքանչյուր կրթական ծրագրում նույնպես ամրագրված են համապատասխան կոմպլեքսություններում և առարկայական ծրագրերում: Նշված մասնագիտությունների շրջանավարտները ծրագրի ավարտին կունենան մասնագիտական գրագետ, փաստարկված, հիմնավորված, տրամաբանական բանավոր և գրավոր խոսք, հաղորդակցման, թիմում աշխատելու և իր մասնագիտական գիտելիքները կիրառելու, ինքնուրույն եզրահանգումներ կատարելու, մասնագիտական որոշումների դեպքում պատասխանատվություն ստանձնելու կարողություններ: